

MEZEY KATALIN
Kecske

Mélyen homlokába húzta sildes katonasapkáját, amelyről tegnap, mielőtt kiszálltak volna a tehervagonból, leparancsolták a koronás gombokat. Bicskájával feszegette ki a réztüskéket a tartását vesztett, megkopott szövetből. Fején a kilyukadt sapkával állt be a sínek mellett a sorba. Harmincan, ha voltak, akik hosszas várakoztatás, vontatott, kelletlen ügyintézés után végre hazatérhettek Németországból, amerikai hadifogságból.

Egy hónapja már, hogy behozták őt a gazdaságból a München melletti kaszárnnyába, megkapta az elbocsátó levelet is, de még pár napja sem merte elhinni, hogy valóban sor kerül a hazaszállításukra. Olyan hírek is terjengtek, hogy vonatjuk meg sem áll majd Budapesten, viszik őket egyenest Szibériába. Nem egy katona gondolta meg emiatt a hazatérést, és kért engedélyt a maradásra, vagy valamely más országba településre.

Ő mindenáron haza akart jönni a családjához: a feleségéhez, két kicsi gyerekéhez, akikről másfél éve semmit sem tudott. Nem talált velük kapcsolatot sem a Vörös Kereszt útján, sem a hadifogságból hamarabb hazaindított unokatestvérei révén. Ki tudja, hol akadtak el az információk? Egyáltalán hazaértek-e a most ismét Csehszlovákiához tartozó mátyusföldi szülőfalujukba az unokafivérei? Meglehet, azonnal deportálták őket, amiért a magyar hadseregben szolgáltak. Az is lehet, hogy Budapestre nem viheti el levelüket a posta. Ha eljutott volna a feleségéhez a címe, biztos, hogy azonnal írt volna neki. Mi történhetett velük az ostrom hosszú hónapjai alatt a magányos kis kerti házban? Hányszor hallotta, hogy a szovjetek megerőszakolták az asszonyokat, kifosztották, agyonlőtték a családokat. Gyötörték a megválaszolatlan kérdések, aludni sem tudott. Azért is kérte ki magát a tanyára, paraszti munkára, mert ha ottmarad a táborban, megőrült volna tehetetlenségében. A gondolatai mindig otthon jártak, emlékezetében világítottak az utolsó képek: a felesége, amint lázasan pakol, többször átsomagolja a hátizsákját, újrahajtogatja a fehérneműket, ingeket, gyapjúzoknikat, pulóvereket. Jaj, sehogy sem akarnak beférni, pedig a komisz téli időben ennél is sokkal többre lenne szükség. És a kislány. Áll a húga kiságya mel-

lett, komolyan néz rá, ahogy fényképet készít róluk. A bevonulás első percétől a hazaérkezésre készült. Ezért tartott ki öreg ezredese mellett, és lépte át Nyugat felé a magyar határt, hogy ne fusson bele a pár kilométerrel mögöttük járó szovjet hadsereg karjaiba. Amerikai fogságba akart esni, hogy hamarabb és biztosabban hazajöhessen. Tudta, mi várna rá különben, hiszen a háború éve alatt alaposan megismerte a Szovjetuniót. Sok fiatal honvédot megbolondítottak a repülőkről szórt röplapok, amik azt ígérték, hogy a szovjetek megszabadítják a magyar parasztot kizsákmányolóitól, és becsületes munkáért jó fizetést kapnak majd. Őt ilyesmivel nem lehetett becsapni: négyszer volt odakint, Orjoltól Minszkig, a brjanszki erdőtől Kijevig, még a Dont is megjárta. A maga szemével látta odakint a siralmas életkörülményeket, amiben ott az emberek éltek, látta a nyomorult viskókban, fabarakkokban összezsúfolt lakókat, akik vasárnap pihenésképpen tetvésték egymást a konyhaasztal körül. Még az orvosnő lábán is cementes papír és jutazsák volt télvíz idején, nem cipő vagy csizma. Élete végéig nem felejt el az éhes gyerekszemeket, akik miatt nem tudta rendesen megenni a saját kenyerét sem, bicskahegyen, falatonként osztotta szét köztük. A kondér alján mindig hagytak nekik egy kis tarhonyát, pörköltet, majd megölték egymást a kormos, nagy vasedény körül. Nem pár ezer kilométerre, de legalább egy évszázadnyira volt az a világ Magyarországtól.

Felsorakoztak a régről ismerős pályaudvaron. Sok gyermekkori délután várta itt anyja mellett álldogálva a Papát, aki kovácsként dolgozott Kőbányán, az Északi Járműjavítóban, és mint vasúti alkalmazott, naponta ingyen vonatozott el a munkahelyére meg vissza. Mikor megérkezett, Mama őt biztatta, hogy fogja meg nagy, kérges kezét, és vezesse haza. Különben még áttévedne a Gólya utcába, ahol a testvérbátyja lakik, és ahol a nevezetes kocsmában fizetésnapok estéjén alig fér el a sok vendég az asztalok mellett. Milyen távoliak voltak most ezek az emlékek is, noha a bedeszkázott ablakokkal éktelenkedő, kormos állomásépület minden szögletét jól ismerte. Csak épp akik miatt emlékezetébe belevésődtek ezek a hajdan aranysárgára festett falak, a Mama és a Papa nincs már sehol. Fiatalon meghaltak, Mama a spanyolnátha áldozata lett, Papát a tuberkulózis vitte el negyvenkét évesen. Árván, minden támasz nélkül hagyták itt őt

gyermeküket az éppen nagy gazdasági válságát érő első háború utáni világban, ráadásul nagyszülők, segíteni tudó, meggyökeresedett rokonság nélkül. Isten segítségének és a Ganz-kolóniának hála, mégis felnőttek és megkezdték saját életüket, mire aztán újból kitört a háború. Ettől kezdve ez határozott meg mindent, vitte, sodorta magával őket is mint felnőtt állampolgárokat, vitte a családjukat, kockára kellett tenniük mindent kétes érdekeiért. Ezért történhetett meg akár, hogy mára senki sem maradt életben a szerettei közül. Húgai talán a szétlőtt, kifosztott, elszegényedett fővárosban lelték halálukat családjukkal együtt, vagy elhurcolták őket málenkij robotra. Milyen kicsinek tetszett most az esély, hogy vár még itt rá valaki. Tegnap éjszaka, jó egy évvel a háború után, alig-alig látott égő utcai lámpát, miközben hol itt, hol ott vesztegeltek a nyílt pályán, és csak nagy sokára zötyögött be velük a vonat a pályaudvarra. A házak a szitáló holdfényben sötétek és romosak voltak, belövések, bombák nyomait viselték a gyéren megvilágított állomásépületek is. Mély megindultsággal imádkozott magában, mint annyiszor a fogság hosszú hónapjaiban, hogy adja meg nekik végre az Úristen a viszontlátás örömét, ha a szerencsés hazaérkezés kegyelmét már megadta.

De még egy egész napba beletellett, amíg a szükséges papírokkal ellátva hazaindulhatott. Megkeresni a családját.

Mikor a villamos befordult végre az ismerős kanyarba és nagyot csikordulva jót rántott rajta, ahogy egyébként ezen a helyen mindig is szokta, úgy szorította a kapaszkodót, hogy a szanaszét dülöngő utasok között szinte csak ő maradt egyenesen állva. A bajor gazda kaszálóin végigdolgozott hónapok karbantartották amúgyis fizikai munkához szokott izomzatát. Egész nap szénát forgatott, viláztta a kazlakat, tornyozta a szekereket, pakolta a hatalmas pajta padlását. El kellett látnia a marhákat, hordta a vizet, etette a sok jószágot. Arcát feketére cserzette a hegyoldalokon élesen tűző nap, a sok eső, a hideg, a szél, izmai, inai szikáran feszültek csontjain, de soványsága ellenére talán soha ennyi erőt nem érzett magában. Mellkasa összeszorult az izgalomtól, tudta, most, a kanyar után néhány másodperccel meg kell látnia a kertészet kerítését.

Először az utcájuk sarkát pillantotta meg. A két-szárnyú vaskapu helyét öreg deszkákból készített kerítés foglalta el, mellette keskeny, fatáblás ajtó,

amit alkalmilag állított két félfá közé valaki. A bejárati út fái között meglátta a kis irodaépület tetejét, de nem volt rajta a megszokott, szürke palaborítás, talán kátránypapírral fedték be, az feketéllett olyan furcsán. Az elvadult kerítéssövény eltakarta előle az udvart. A szervizút és a fasor közötti gyepes térségen hatalmas gödrök és magas földhányások éktelekedtek. A mélyedések nyilván bombatölcsérek voltak, némelyik a mélyben húzódó, betemetett patakig, az Ördögárokig is leért, boltozatát több helyen is átszakították a lövedékek. Látszott, hogy erős ágyútűz érte a vidéket, harcok színhelye volt a környék. Míg az először megpillantott, új kerítés szakasz és bejárati ajtó, a kátránypapírral megjavított tető reménységet ébresztett benne, és a bizakodás felváltani készült bénító aggodalmait, most kegyetlen gyanúval tört fel benne a kérdés: „Vajon túléltek-e a frontot? Ki használja a kertészetet? Lehet, hogy nem is a felesége, ha...”

Sok válasz nélkül maradt levelét, eredménytelen tudakozódását mindig igyekezett a háborús viszonyok zürzavarának betudni. Mégis mást jelentettek volna? Itthon van, sikerült hazatérnie, de hiába, mert ők nincsenek már...? Azért maradt életben, hogy ezt meg kelljen tudnia...? Egyetlen másodperc alatt ömlött el rajta a kétségbeesés. A villamos a megállóhoz közeledett, de hirtelen úgy érezte, nincs értelme a kijáráshoz furakodnia, nincs értelme, hogy leszálljon. Hogy közelebb menjen saját tragédiájához.

Mikor elfordult az ablaktól, és mégis beállt a leszállni készülő sorába, szeme egy percre összetalálkozott az ablak mellett ülő idős férfi tekintetével. A sűrű, ősz szemöldök alól részvéttel teli barna szempár nézett rá. Ez az öreg mindent tud róla. Sőt, többet tud nála. Talán valahonnan régről ismeri, és tudja, hogy hiába érkezett haza. Meg akart bizonyosodni tekintetéről, lehet, meg is akarta kérdezni tőle, hogy mit tud az övéiről...? De mire visszanézett, már csak az arcélét látta, amint érdeklődve tekint ki az ablakon. Követte a pillantását, és a megállóval egy vonalban, a kertészetük végében emelkedő füves dombon meglátott egy vígan ugrándozó fehér kecskegidát.

– Kecske! – a szíve akkorát dobant az örömtől, hogy beleszédült. Hangos zokogás tört fel a mellkasából, sovány ábrázatát előntötte a könny, és a feléje forduló, ijedt arcok sorfala közt szinte kiugrott a leszállóktól megüresedett peronra, le a villamos rácsos lépcsőin az egyenetlen kockakövekkel borí-

tott megállóba. Nem érezte teli hátizsákja súlyát, sem a bal kezében nehézkedő csomagét, a zokogástól zihálva futott le a villamossínek töltéséről, át az üres autóúton, át a bombatölcsérekkel, földhányásokkal éktelenített réten. Nem a bejárat felé, hanem a telekvégi kis domb irányába szaladt, amelyen az előbb ott ugrált a gida. Innen már nem látta, de ahogy közelebb ért, kihallotta a kerítés sűrű zöldje közül az anyakecske mekegését és a nyughatatlan kis paták dobaját.

– Ha a kertészetben kecskék vannak, akkor tej kell, akkor él a család, élnek a gyerekek! – Annak

idején együtt tervezték, hogy kecskét fognak tartani, ha a front miatt nem lehet tejet kapni. Mérhetetlen hála ömlött el a lelkén, miközben fuldokolva kapkodta a levegőt. Még mindig folytak a könnyei, de már jólesett a sírás, még ha elviselhetetlenül fájt is a mellkasa. Nekidőlt a kerítésnek, azt se bánta volna, ha a súlyától berogy.

Aztán összeszedte magát, felvette az átkötözött, szegényes ajándékokkal teli papírcsomagot, és elindult a bejárat felé. Lassan, hogy mire odaér, elmúljen tüdejéből a zihálás, ne látszódjék arcán a zokogás nyoma.

Csak az a baj, hogy meg kell halni